

UVOD

Ko se človek loti teme, ki je povezana z WR, mora posvetiti pozornost tudi temu, kako se bo izognil dvema vprašanjema: "Ali je bil Reich zares nor?" in pa "Ali Reichov stroj deluje?". Na srečo Reich nudi nešteto drugih tem, ki se jih človek lahko v spodobnem razgovoru loti. Lahko govori na primer o freudo-marksizmu, o psihoanalitični levici, o analizi karakterja in ego psihologiji, o telesu v psihoterapiji. Vprašanji pa obvisita v zraku in delujeta dalje. Vzpostavljata atmosfero manjše kredibilnosti, verjetnosti ali pa tudi mističnosti. Norost namreč Reicha diskvalificira kot znanstvenika, kot racionalno bitje, njegovo delo pa zvede na blodnje. Pravzaprav se ponavadi prvo vprašanje le omeni, vendar kot nebitveno za diskurz, drugo vprašanje pa ostane v ozadju, kajti formuliranje obeh vprašanj naenkrat dovoljuje paradoksalen odgovor: "Res, Reich je bil nor" in pa "Njegov stroj deluje." Kar bi pomenilo, da so bile njegove blodnje stvarne. In mislim, da je res in da je vredno začeti esej o Reichu z (morda tudi navideznim) paradoksom: **Reich je bil nor in njegov stroj deluje.**

Glede Reichove norosti, h kateri se bom v eseju še vračal, naj uvodoma samo pripomnim, da pri tem ne mislim na psihiatrično etiketo, ki so mu jo neštetokrat pripisali, kot je to sploh navada v krogih, ki se ukvarjajo s psihizmom, pa je bil splet okoliščin tak, da je nikoli uradno ni dobil. V eseju se bom torej ukvarjal predvsem s tem, kako deluje Reichovo delo (kot teorija in kot praksa - njegov stroj) in kakšne nastavke nudi za izmikanje statičnim opredelitvam tako teorijskih kot tudi delovanskih dispozitivov. Tako se bom, žal površno, lotil nekaterih nekaterih njegovih teorij, odkritij in izumov (teorija orgazma, karakterni in mišični oklep, odkritje orgona in orgonski akumulator).

Esej o Reichu mi predstavlja priložnost, da se ponovno sprehodim skozi nekatere predele svoje adolescence, ko je bil Reich eden mojih mladostniških idolov, z očmi svojega sedanjega razumevanja¹. Tako je moj namen podati nekatere informacije o

¹ Avtobiografska opomba: Z Reichom sem se srečal kot šestnajstleten gimnazijec v Makavejevem filmu. Tako film kot tudi junak filma sta naredila name gromozanski vtis in naslednjih osem let sem v večji ali manjši meri posvetil Reichu. Med drugim tudi štiri leta usposabljanju v reichovski terapiji. Moje udejstvovanje v neo-reichovskem gibanju je kulminiralo v spoznanju, da si na koncu terapije sam in da je za radikalno spremembo potreben kolektiv. To spoznanje (in razočaranje) me je peljalo v druge vode (socialne), z Reichom pa se ukvarjam še zgolj vzporedno in priložnostno, saj se mi zdi škoda zgubiti stik s temi stvarmi.

Reichu, ga zase in za druge rehabilitirati (kar je mogoče razumeti tudi kot ponovno obleči) in ponovno kritizirati. Moje početje bo pri tem verjetno bralcu pustilo mnogo lukenj, tako kar se tiče Reicha, kot kar se tiče mojega razumevanja, če temu sploh lahko tako rečemo.

ORGAZEM

Potenca, formula, refleks, skupina

Iz Foucaulta lahko sklepamo, da je psihoanaliza pomenila (in verjetno še pomeni) enega od poglobitvenih razvojov seksualne strategije oblasti. Če je predfreudovski govor o spolnosti potekal po tirih "histerizacije ženskega telesa, pedagogizacije otroškega seksa, socializacije prokreativnega vedenja in psihiatrizacije perverzних zadovoljstev"², ni težko videti psihoanalize kot nadaljevanje in preformulacijo teh istih tem na poti subjektivacije. Podobno velja tudi za Reicha, saj bi od otroka njegove dobe, kot tudi psihoanalize, težko pričakovali kaj drugega, kot da se vključi v gibanje svoje dobe, le da je Reich storil to na svojstven, lahko bi rekli celo preveč dosleden način. S svojo naivnostjo in hkrati znanstvenostjo je prekoračil meje, ki si jih je psihoanaliza postavila. In če smo začeli s trditvijo, da je bil Reich norec, deviant, je korenine njegove deviantnosti (ki se ji je takrat reklo "enfant terrible" psihoanalize) iskati v začetkih njegovega psihoanalitičnega udejstvovanja. Reich se namreč že od samega začetka ne obrne "prav". Naveže se na zgodnje Freudove teorije, ki jo je tudi sam Gospodar poskušal dokonca življenja nevtralizirati, ter postavlja vprašanja, ki jih v strukturi psihoanalize ne gre postavljati.

Vprašanje, ki ga med drugim postavi, se tiče normalne spolnosti. Psihoanaliza v "volji po normalnosti", kot večina drugih normalizacijskih teorij, normalnost spolnosti definira negativno s tem, da razstavi galerijo perverzних likov, preko katerih se vzpostavi normalni subjekt. Ko Reich odgovori na vprašanje: "Kaj je normalna spolnost?", ob tem da po logiki samoumevnosti sprejme delitev na bolne in zdrave, na perverzne in normalne, na nek način prekine verigo normalizacij, hkrati pa vzpostavi normalno, zdravo, potentno spolnost kot substanco svojega (takrat še) psihoanalitskega sistema. Kot sam pravi, je s pojmom "*orgastične potence*" (tj. zdrave, normalne in naravne spolnosti, zapolnil zev v zgradbi psihoanalitične teorije. Do takrat je namreč v psihoanalitičnih krogih veljala potencia za zmožnost, da se izvrši spolni akt, in je bil torej pojem (im)potence omejen na erektilne in ejakulatorne zmožnosti moškega. Reichov pojem orgastične potence je bistveno širši in vsebuje "zmožnost predajanja brez vsakršnih zavor toku biološke energije, zmožnost popolne razbremenitve vsega zaseženega vzbujenja preko nevoljnih in prijetnih krčev".³ Tu vam predstavljamo, z namenom podrobnejše ilustracije in informacije o Reichovem pojmu orgazma, orgastične potence, Boadellin povezetek Reichovega opisa, opremljen z Reichovim diagramom.

² Glej M. Fuko: *Istorija seksualnosti*, Prosveta, Beograd, 1982, str. 92.

³ Glej W. Reich: *The Function of Orgasm*, Panther Books, London, 1968, str. 114.

Reichov opis orgazma (po Reichu povzel David Boadella)⁴

FAZA RAZVOJA VZBURJENJA	ORGASTIČNA POTENCA	ORGASTIČNA IMPOTENCA
1) Predigra	Biološka pripravljenost. "Mirno vzburjenje". Vzaje- mno prijetno pričakovanje.	Preveliko ali premajhno vzburjenje "hladna" erekcija. "Suha" vagina predigra ni zadostovala ali je bila preveč podaljšana.
2) Penetracija	Spontano hotenje vstopiti ali da vstopi partner. Telesna nežnost. Porast užitka.	Ali: sadistično prebadanje s strani moškega in fanta- zija posilstva s strani ženske. Ali: bojazen pred penetra- cijo in zmanjšanje užitka ob penetraciji.
3) Voljna faza seksualnih gibov	Gibi so voljni, toda ne- naporni in ritmični, brez muje ter nežni. Zunanjih misli ni, človek se popolnoma prepusti izkušnji, prijetni občutki naraščajo. Obdobja mirovanja ne vodijo k upadu užitka.	Nasilno drgnenje, živčna naglica. Zunanje misli ali fantazije so prisilno pri- sotne. Preokupiranost z dolžnostjo zadovoljiti partnerja in s strahom pred neuspehom, odločenost, da "uspe". Obdobje mirovanja vodijo k ostremu upadu vzburjenja.
4) Nevoljne faze mišičnih krčev	Vzburjenje vodi k nevoljnim krčem genitalnega mišičevja (ki predhodijo ejakulaciji pri moškem in vodijo k vrhu), mišičevnje vsega telesa sode- luje z živahnimi krči, ko se vzburjenje pretaka od genitalij nazaj k telesu. Občutek, da se te- lo "topi". Na vrhu je zavest zame- gljena.	Nevoljni gibi so zmanjšani ali pa jih sploh ni. Občutki so omejeni na genitalije in se ne širijo po telesu kot celoti. Nevoljne gibe je potrebno simulirati za do- bro partnerja. Stiskanje in porivanje, da bi se dosegel vrh. Glava obdrži nadzor in ne nastopi zameglitev.
5) Faza sprostitve	Prijetna duševna in telesna sprostitve. Občutek skladnosti s	Občutki težke izčrpanosti, gnusa, odvratnosti, indiferentnost ali sovra-

⁴ Glej David Boadella: Wilhelm Reich, Evolution of his Work, Lavrel and Delta Books, Chichago, 1975, str. 17-18.

partnerjem. Močna želja
po počitku ali spanju,
"žarenje".

štvo do partnerja.
Vzburjenje ni povsem
sproščeno, včasih vodi k
nespečnosti. Omne animal
post coitus triste est.

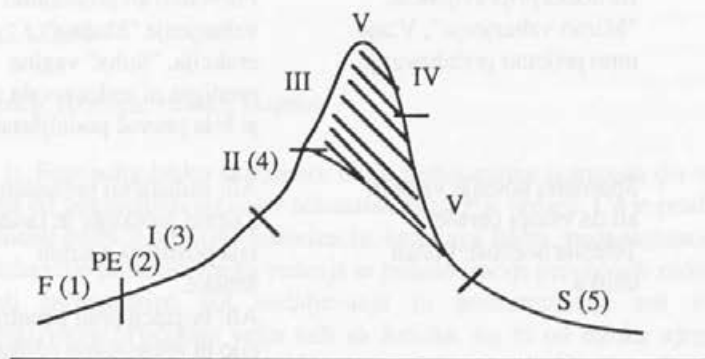

Diagram tipičnih faz spolnega akta orgastično potentnih (velja za oba spola).

F: Predužitek, PE: Penetracija, I: Faza voljnega nadzora nad rastjo vzburjenja, v kateri se voljno podaljšuje še neškodljivo, II: Faza nevoljnih mišičnih krčev in avtomatične rasti vzburjenja, III: Nenaden in strm vzpon do vrha (V), IV: Orgazem; črtan del predstavlja fazo *nevoljnih telesnih krčev*, V: Strm "upad" vzburjenja, S: Sprostitev, ki traja približno pet do dvajset minut.

Opomba: Arabske številke odgovarjajo Boadellinem povzetku. Drugače diagram povzet po Reichu⁵

Čeprav je Reichov opis orgazma slabo dokumentiran (morda zaradi psihoanalitične manire), pa pomeni vseeno določen prodor. Prodor je, kot smo dejali, v tem, da daje pozitivno definicijo orgazma in zdrave (normalne) spolnosti, pa čeprav je še vedno podprta s kontrastirano bolno komponento. Funkcija tega dela Reichovega opusa, h kateremu se je vedno znova vračal, je tudi v tem, da nudi nek standard. V terapiji je to standard ozdravitve oz. obstaja ko nekaj, s čimer se lahko stanje klienta ali pa tudi samega sebe nenehno primerja. Seveda pa ima tak opis funkcijo ideala, ki ga imamo lahko za teoretsko konstrukcijo ali pa za naravno, dejansko stanje. Vsekakor pa ne gre definicijo preko označenega, deviantnega. To da Reichovemu pojmu orgazma tudi moč dejanskega desubjektiviziranega delovanja bodisi kot komponente teoretskega stroja bodisi kot izraz konkretnega. Lahko pa se vrne kot bumerang v ponovno predstavljeni podobi orgazma (npr. "Ali si uživala v orgazmu, draga?"). Vendar pa Reichu ne moremo pripisati večjega deleža v orgazmomaniji, ki se je po 2. svetovni vojni razširila v Ameriki in kasneje še drugod. Govor o orgazmu kot o posebni menjalni vrednosti se je razširil s seksologijo Kinseya, Mastersa in Johnsonove. Pri njih in v ostali seksologiji je

⁵ Glej W. Reich: *Function of Orgasm*, str. 115.

normalnost opredeljena predvsem statistično, orgazem kot fiziološka funkcija pa zelo ozko in zajema le vrhunec izven konteksta drugega dogajanja, kar pa dobro ustreza temu, da se orgazem vzpostavi kot blago (ki ga nekdo ima, dobi ali da), kot menjalna vrednost. Podobno bi lahko rekli za diskusijo o vaginalnem in klitoričnem orgazmu. Iz Reicha sledi, da orgazem ni takšen ali drugačen, ampak totalen.

Reich v svoji materialistični naravnosti seveda ni bil zadovoljen in je 10 let kasneje skušal ugotoviti dejansko bio-električno podlago orgazma. Ugotovil je, da orgazem v tokovih telesnih tekočin in električnih potencialov sledi določen vzorec, ki ga je poimenoval formula orgazma: *mehanična napetost - energetska nabitost - energetsko prazenje - mehanična sprostitvev*. To naj bi bil tudi skupen princip delovanja vseh živih bitij oz. življenja samega. Od utripanja ameb, posameznih vitalnih organov človeka, do utripajočega ritma orgazma je vse eno samo širjenje in krčenje v ugodju in nelagodju.

Kasneje je v okviru telesno usmerjene terapije ugotovil, da se proti koncu terapije začne spontano pojavljati harmoničen gib, ki preplavi ves organizem. Zaradi podobnosti z orgastičnim gibanjem ga je poimenoval *refleks orgazma*. Refleks orgazma je nehoteno delovanje organizma v stanju popolne sprostitve in hkrati energetskega naboja. Zanj je značilna klonična konvulzija oz. ritmično gibanje, v katerem se nakazuje tendenca, da bi se združila začetek in konec trupa, oralna in analna odprtina prebavnega kanala, glava in medenica. Gibe spremlja umirjeno ritmično dihanje in valovanje⁶, ki ga je moč slediti po celem telesu, predvsem pa v trupu; pri izdihu od vrha prsnega koša preko diafragme in trebušnih mišic do medenice in nazaj. Glava in okončine sodelujejo pri tem gibanju, tako da se gib kaže kot umirjeno zapiranje in odpiranje. Ob tem se občutijo topla, nežna strujanja po telesu. To stanje je podobno, vendar ni identično orgazmu, ki poteka v okoliščinah večje energetske in čustvene nabitosti in v drugačnem doživljajskem okolju. Podobne gibe je moč opaziti v trenutkih neposredno po močnih čustvenih izrazih, po izrazitih telesnih naporih, ko pride do predaha, telo pa še vedno klonično vibrira. Orgazmu podobne gibe lahko opazimo tudi pri ostalih živih bitjih. Zelo izrazito je, na primer, vibriranje meduze ali pa žuželk vzdolž telesne osi.

Obrazec orgazma ne velja samo v zgolj bioloških sferah življenja. J. Southgate in R. Randall sta ugotovila, da podoben obrazec velja tudi za delovanje skupin, skupina deluje v ugodnih pogojih za zadovoljitev oz. uresničevanje skupinske želje⁷, oz. če vmes ne poseže frustracija. Ustvarjalno orgazmični cikel, kot sta avtorja poimenovala proces, ki ga lahko opazujemo v skupinah, vsebuje štiri faze. Prva je faza negovanja - produkcijske in čustvene predigre, kjer se skupina opremi za svoje podvzetje, druga je faza energiziranja - penetracije in frikcije članov skupine v probleme in konflikte svojega podvzetja, kjer produkcijska mašina začne sopihati in pripelje do vrhunca ciklusa, navdušenja nad doseganjem cilja, ustvarjanjem želje, nad trenutkom, ko se v skupini

⁶ Večinoma in večina ljudi diha na zelo omejen način. Pogosto srečujemo ljudi, ki dihajo samo s prsnim košem ali pa samo s trebuhom. Pri odraslih je sploh težko najti ljudi, ki bi dihali v valovih in s celim telesom. Dihanje ima odločilno funkcijo tako pri počlaševanju čustev kot pri reichovski terapiji. Vendar je potrebno opomniti, da je pri Reichu (za razliko od Yoge npr.) v ospredju nevoljni vidik dihanja.

⁷ Pogoji za ustvarjalno orgazmično delovanje skupine so:

- da ima skupina željo, ki je je mogoče uresničiti;
- da glede želje obstaja soglasje;
- da obstaja dejavnost, ki se bo dosegla;
- da ima skupina potrebno znanje in veščine in jih lahko med seboj izmenjuje;
- da ima skupina potrebne vire;
- da ima skupina podporo od drugih skupin in ustanov;

Glej J. Southgate, R. Randall: *Community and Group Dynamics*, Barefoot Books, London, 1980.

ustvari nekaj novega. Četrta faza je faza sprostitve, ko skupina zaokroži svoje delo, se ozre nazaj, za seboj pospravi in proslavi uspeh. Pri tej skupinski paraleli je zanimivo naslednje: komponenta ustvarjalnosti in produktivnosti vrha in pa komponenta nadindividualnosti. Zdi se namreč, da orgazem in produktivnost psihološkega subjekta nista možna, da je to možno le na nadindividualni ravni v biološki ali kolektivni matrici. Zato bi lahko rekli, da individualni orgazem ni mogoč (in se zato individuum ob orgazmu razblini), kajti individuum se vedno znova zapleta v svoje libidinalne investicije, skupinskost pa mu omogoči (ali celo dovoli) doživetje, ki leži zunaj njegove subjektivnosti (pri tem seveda nimamo v smislih skupinskega seksa, niti konkretne prisotnosti večjega števila ljudi).

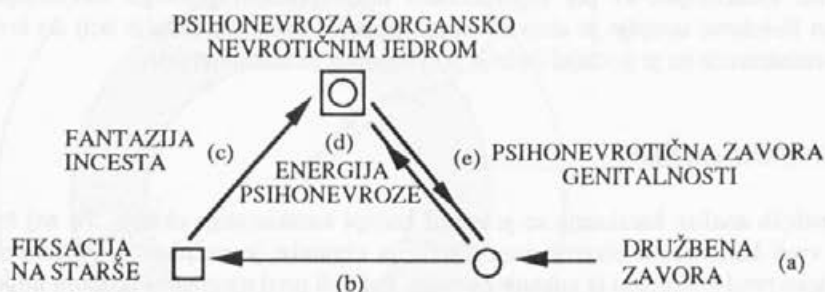
DEJANSKOST TESNOBE

Kot smo na začetku opozorili, je ena od korenin Reichove deviantnosti vztrajanje na začetnih predpostavkah Freudove teorije. Dejanskost travm in dejanskost tesnobe sta dva pojma, ki se ju je Freud v kasnejših letih trudil izbrisati iz zgradbe psihoanalitične teorije, vendar pa se jima ni nikoli povsem odrekal. Če se je psihoanaliza nagnila k edipalizaciji želje in normalizaciji posameznika ter odpovedi zadovoljstva, je Reich v istem času, ko je ta proces potekal znotraj psihoanalize, vztrajal pri konceptih dejanske tesnobe (Aktualangst) in dejanske nevroze (Aktualnevrose), ki sta bili vtikani v temelj Freudove teorije v 90-tih letih prejšnjega stoletja⁸. Dejanska nevroza in tesnoba naj bi pomenili odgovor organizma na dejansko travmo v otroštvu ali pa tudi v odrasli dobi. Če otroško travmo povzroči predvsem zunanji agens, je v odraslosti dejanska tesnoba posledica predvsem odsotnosti spolne zadovoljitve. V svoji čisti obliki se kaže kot nevezana, prosto lebdeča tesnoba, se pravi kot tesnoba brez objekta, na katerega bi se vezala, in se kaže predvsem v telesnih znakih (pospešen utrip srca, znojenje, suha usta in drugi znaki vzbujenja simpatičnega vegetativnega živčnega sistema). V tem smislu je Reich tudi razumel razliko med tesnobo in bojznijo. Prva naj bi bila *posledica* pomanjkanja ustrezne katekse oz. razbremenitve zasežene seksualne energije (Reich jo je poznaje poimenoval stazna tesnoba), druga pa anticipacija grožnje iz okolja in torej *vzrok* zaježitve.

Medtem ko je Freud strogo ločil med dejanskimi nevrozami (nevrostenijami) in med psihonevrozami, ki naj bi nastale na podlagi otroških doživetij, pa je Reich ugotavljal, da sta dejanska nevroza in psihonevroza ozko povezani. Njegova trditev je, da je dejanska nevroza oz. tesnoba jedro vsake nevroze. Nerazbremenjena energija tvori ekonomsko jedro investiranja v historične (biografske) vsebine, ali z drugimi besedami: energijo nevrozam daje energija, ki je ne moremo dejansko sprostiti v tem trenutku - zato staza - le da si nadene obraz preteklosti.

⁸ Glej W. Reich: The function of Orgasm, str. 142.

Diagram: odnos med otroškimi psihičnimi vsebinami nevrotičnega konflikta in seksualno stazo⁹

- a - družbena inhibicija genitalnosti, ki povzroča stazo (0)
- b - staza povzroča fiksacijo na starše (historična vsebina)
- c - fantazija incesta
- d - energetski izvor psihonevroze
- e - psihonevroza vzdržuje stazo (sedanja staza energije)

Tako zastavljen problem tesnobe in nevrose zmanjšuje absolutno determiniranost pomena otroških "incestualnih" fantazij oz. psihističnih vsebin konflikta, ki drugače obvladuje psihoanalizo. To nam omogoča, da si postavimo nekaj pomembnih vprašanj o vzrokih nevrotizacije (historičnih in dejanskih), hkrati pa ponuja možnost, da si z drugačno ureditvijo dejanske situacije telo (brez organov) organizira zadovoljitev svoje želje.

ANALIZA KARAKTERJA

Pred letom 1924 psihoanaliza ni imela izoblikovanega sistematičnega pristopa k psihoterapiji. Poznani so bili sicer fenomeni transference in odpora, poznana je bila tehnika prostih asociacij in interpretacij in znano je bilo tudi Freudovo geslo: "Kjer je bilo ono, naj sem jaz", oz. ozaveščanje nezavednega. Eden izmed izhodov iz takega kaotičnega stanja je bila Reichova analiza karakterja¹⁰.

Bistvene značilnosti karakterno analitskega pristopa bi lahko takole povzeli:

- predmet analize je oseba kot celota in ne le simptom;
- v transference situaciji se kažejo karakteristične obrambe jaza;
- najprej se interpretira sedanji pomen karakterističnega odnosa analizanda do analitika in šele potem se obelodanja globje vsebine;
- karakterne obrambe jaza so strukturirane v slojih tako, da so površinski sloji v dinamičnem odnosu z globljimi (karakterni oklep).

⁹ Ibid., str. 124.

¹⁰ Formuliranje analize karakterja v veliki meri počiva na Reichovem delu v dunajskem "Tehničnem seminarju", ki je bil ustanovljen predvsem z namenom, da se ustvari psihoanalitična teorija terapije. V letih od 1924-30 je seminar potekal pod Reichovim vodstvom. Verjetno je seminar v veliki meri vplival na nastanek ego-psihologije, saj je bila med drugim ena od rednih udeleženk seminarja Anna Freud. Vloga Reichovih terapevtskih principov pa je precej razvidna tudi pri večjem številu takoiimenovanih novih terapij. Fritz Perls, začetnik gestalt terapije, je bil na primer Reichov analizand.

Za analizo karakterja je značilen odnos analitika do analizanda pri soočanju s karakternimi odpori. To se je izkazalo še posebej pri analnih-obsesivnih in pasivno-feminilnih karakterijih, ki per defenitionem niso sposobni prostega asociiranja. Z razvojem Reichove terapije je aktivna vloga terapevta prihajala čedalje bolj do izraza, pomen transference pa je postajal čedalje bolj obrobni in instrumentalen.

KARAKTERNI OKLEP

V nedrjih analize karakterja se je razvil kocept karakternega oklepa. To naj bi bil skupek vseh karakternih obramb jaza. Funkcija obrambe je večplastna. Posameznika branijo tako pred grožnjami iz zunanjega sveta, kot tudi pred njegovimi lastnimi impulzi. Med slednjimi sta mišljena predvsem spolnost in tesnoba, ali bolje rečeno, predvsem tesnoba in posredno spolnost.

Spolni impulzi namreč po Reichovem mnenju niso ogrožujoči sami po sebi, ogrožujoča je tesnoba, ki jo sprostitjo. Reichovski skupni princip utripanja velja namreč tudi za izmenjavo spolnosti in tesnobe, prijetnega in neprijetnega. Reich vzpostavlja funkcionalno identiteto med telesnim širjenjem in krčenjem ter spolnostjo in tesnobo kot tudi usmerjenostjo proti svetu in od sveta stran.

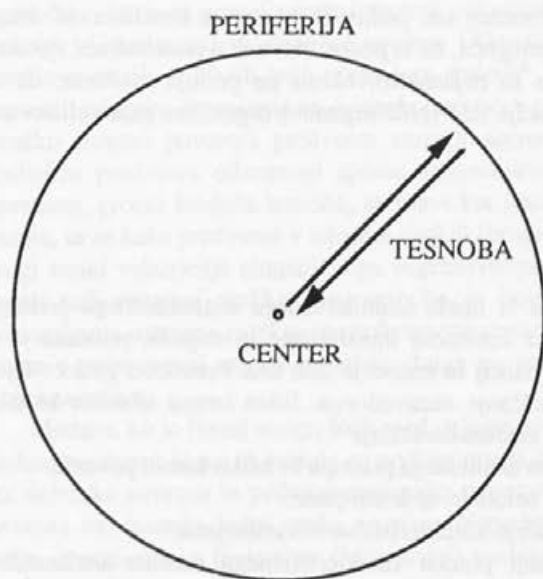
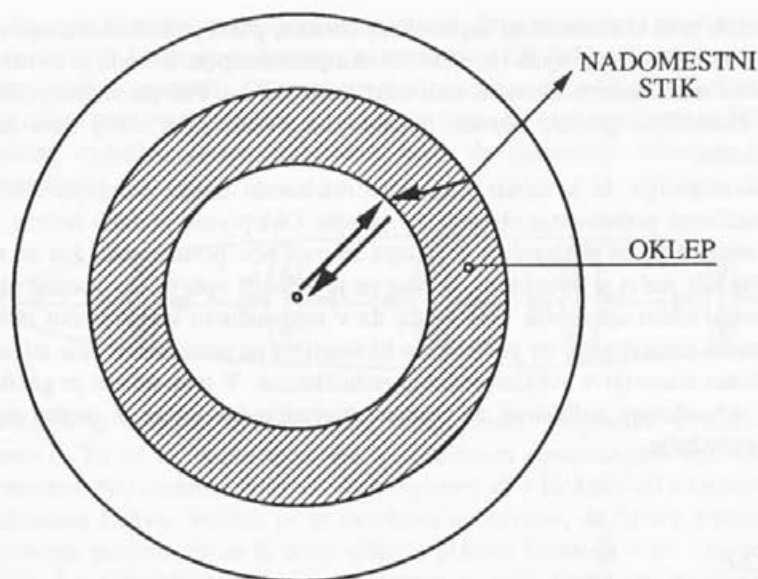

Diagram: funkcionalna identiteta in antiteza spolnosti in tesnobe

Do nevezane tesnobe pride tako, da spolni impulzi ne najdejo zadovoljujočega objekta ali (kot bi se raje izrazil in se izognil psihoanalitizmu) zunanje povezave, s čimer se obrne in spremeni v tesnobo. Da bi se izognil drugemu, se posameznik odreče prvemu in se obda z oklepom obramb, ki onemogočajo izraz spolnih kot drugih, sekundarnih impulzov.

To pa še ni vsa zgodba o usodi gona; funkcija oklepa je tudi v tem, da omogoča vsaj nadomestiti stik s svetom. Ni potrebno razlagati, da je v stiku tisti del gona, ki se lahko plasira, ki je družbeno sprejemljiv.

Strukturalno - topična lastnost oklepa naj bi bila, da je razslojen. Reich je baje uporabljal primerjavo s čebulo, in sicer, da je analiza karakterja podoba lupljenju čebule, saj gre za odkrivanje sloja za slojem, da bi prišli do jedra. Ta metafora se je še večkrat uporabljala na področju humanistične psihologije, saj implicira, da obstaja v človeku neko naravno jedro, samo po sebi dobro in nepokvarjeno, ki pa se je pokvarilo pod udarom nenehnih groženj in frustracij iz okolja. Mene to lupljenje bolj spominja na ruske babuške, kjer, ko odpreš eno babuško, najdeš v njej manjšo in v tej še eno manjšo, in tako naprej do zadnje. Ko odpreš zadnjo, ne najdeš v njej ničesar, kot da bi jo nekdo ukradel, tisto, ki naj bi pojasnila ves misterij babušk. Če pa najdeš zadnjo, ti je ta najbolj pri srcu, saj je to tista, ki si jo našel.

Humanistični podobna je tudi Reichova shematska delitev oklepa na tri sloje. Zunanji sloj je tisti, ki služi stiku z družbenim okoljem, drugače poimenovano družbena fasada, maska, obraz. V njem se kaže posameznik na njemu karakterističen način na priljuden in vljuden način. Poleg tega ima ta sloj funkcijo potlačanja impulzov srednjega sloja. To naj bi bil sloj pošasti, nesocializiranih in frustriranih demonov in ostale psihoanalitične menažerije. Pod obema pa se skriva jedro osebnosti, naravni homunkulus, ki ga Reich poimenuje *genitalni karakter*, karakter, ki ni ostal fiksiran na nobeni predgenitalni fazi seksualnega razvoja. Reich in njegovi nasledovalci mu pripisujejo personalni obstoj in ga opisujejo kot orgastično potentnega, spontano heteroseksualnega in spontano monogamnega, vendar zmožnega racionalne prekinitve, ki uživa v svojem neodtujenem delu in ima fleksibilno in racionalno mišljenje, je čustveno topel in fleksibilen ne samo v izražanju ljubezenskih čustev, ampak tudi, če je treba, jeze in strahu. Imel naj bi neposreden stik z naravo, se polno zavedal tako svojih zunanjih kot notranjih dražljajev, bil bi socialno orientiran in zmožen prilagajanja,

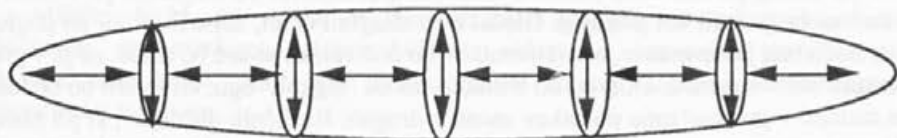
vendar brez strahu pred iracionalnimi zapovedmi, skratka, pravi psihološko/terapevtski superman, kakršne naj bi proizvajala (neo)reichovska psihoterapija. Seveda je to utvara. Sam nisem nikoli srečal takega človeka, tudi med reichovci ne. Pač pa so ljudje, ki so bolj ali manj fleksibilni, gibčni, iskreni, potentni itn., vsak pa s seboj nosi svojo "nevrozo" za vedno.

Tovrstna ikonografija, ki jo lahko posamezni reichovski izseki vzdržujejo, izhaja predvsem iz statičnega pojmovanja obramb oz. oklepa. Oklep nudi podobo nečesa, kar človek ima, z analizo pa se odstrani in iz oklepa se rodi nov posameznik, kot se rodi princ iz žabe. Na nek način je to celo res, vendar pa je točnejši opis ta, da postane oklep stvar, ki jo človek lahko uporablja. Gre za to, da v nevrotičnem karakternem oklepu prevladujejo prisile ponavljanja, da je človek s fiksiranjem na posamezne dele telesa in na svojo družinsko situacijo v svojem vedenju redundanten. V tem smislu je genitalni karakter manj redundanten nefiksiran na pomene investiranega telesa in možni agens kolektivnih izrazov želje.

MIŠIČNI OKLEP

Analiza karakterja in usmerjenost v interpretiranje odnosa tukaj in sedaj sta logično pripeljali do tega, da je postala predmet interpretacije tudi telesna drža, s katero so klienti vstopali v analitično situacijo. Reakcije na interpretacije so bile dovolj močne tako glede sproščanja afekta, kot v tem, da so afekti imeli močno izraženo vegetativno komponento. To je bilo za Reicha v tistem času še posebej pomembno, saj se je takrat ukvarjal z funkcionalno identiteto med tesnobo in spolnostjo ter med delovanjem simpatičnega in parasimpatičnega kraka avtonomnega živčnega sistema (AŽS). Prišel je do sklepa, da ima tudi karakterni oklep ustrezen telesni antipod, in sicer v karakterističnih mišičnih držah, oz. bolj precizno rečeno, v karakterističnih skupinah kronično napetih oz. mlahavih mišic. Funkcija teh habitualnih mišičnih kontrakcij ni zgolj psihološka, kot je to pri histeriji, kjer gre za investiranje psihičnih vsebin v dele telesa. Neprožne skeletne oz. progaste mišice onemogočajo oz. zmanjšujejo tokove telesnih tekočin, s tem tudi koloidnih razmerij in električnih tokov, in tako posredno delujejo na delovanje AŽS, vitalnih organov ter na energetsko presnovo. Na ta način progasto mišičevje blokira tako tokove telesnih občutkov kot tudi tesnobe in spolnosti. Funkcionalno je torej dosežen isti rezultat kot pri blokiranju tesnobe in spolnosti s karakterinimi obrambami. Pri tem velja opozoriti na to, da človek lahko vsaj delno usmeri pretakanje energije oz. delovanje vitalnih organov prav s pomočjo progastih mišic, ki jih oživčuje centralni živčni sistem (CŽS) in so torej pod vplivom ideacijskih in reprezentacijskih procesov in tudi volje, pa čeprav nezavedne, čeprav so prav ti organi in funkcije oživčeni z AŽS in so torej zunaj dometa voljnih psihičnih procesov. Tako lahko posredno s pomočjo progastih mišic z voljo (tudi nezavedoma) kontroliramo nehotno pojavljanje čustev. Marsikdo se bo spomnil, kako je kdaj kot otrok zadrževal dih, ko ga je bilo strah. Po eni strani zato, da bi bolje slišal, kaj se okoli njega dogaja, po drugi strani pa je s tem, pa čeprav morda ne preveč uspešno, zadrževal naraščanje čustva v njem samem. Vojaška poza "trebuh noter - prsa ven" in moralna preža gospe z medenico, ki jo vleče za sabo, medtem ko ponosno raca, sta dva arhetipa strogo nadzorovanih emocionalno energetskih sistemov.

Energetski tokovi potekajo v dveh smereh. Prva in osnovna smer je center-periferija. Ta smer sledi kardiovaskularnemu sistemu in AŽS (lahko bi rekli tudi obratno, da ti sistemi sledijo tej smeri). Druga smer sledi telesni osi in prebavni cevi ter CŽS. Medtem ko je oklep prve smeri splošen in se kaže v hipo- ali hipertoničnem mišičevju in drži, pa je oklep vzdolžne smeri strukturiran tako, da nasprotuje tokovom segmentalno in pravokotno.

Reich je opisoval očesni, ustni, vratni, prsni, preponski, trebušni in medenični segment.¹¹ Tu se ne bomo ukvarjali s podrobnim opisovanjem delovanja posameznih segmentov. Naj omenim le to, da vsak segment ali z blokado ali z izrazom daje svoj ton izraženemu čustvu. Vendar pa je Reichova ugotovitev, da čustva nimajo sama na sebi posebnega pomena in so le izraz gibanja plazme (emocija - ex - movere - iz(ravno)-gibati). Le naknadno jih lahko prevajamo v jezik besed oz. povezujemo z ravnmi označevalnih semiologij.

TERAPIJA

Reich je v manj kot 20-tih letih prehodil kar precejšnje pot. Od analize odporov in karakterja do biofunkcionalne terapije, od interpretacije odnosa klienta do analitika do manipulacij posameznik mišic in osvobajanja čustev in energetskih tokov. Od psihoanalitskih izhodišč je ostalo le še malo, razen kavča. Glavne teme, ki zanimajo reichovsko terapijo, so mišični bloki, utripanje organizma (dihanje, vegetativne funkcije, nehotni gibi) in pa sproščanje nakopičenih afektov, ki jih klient do takrat ni mogel sprostiti in so terapevtu dokaz, da terapija deluje s ciljem, da se doseže sproščeno harmonično delovanje telesa (refleks orgazma). Ob tem pride seveda do spontanega spominjanja travm iz otroštva in drugih psihičnih vsebin. Vendar pa je vtis tak, da imajo te vsebine le periferno funkcijo. Terapevt jih priznava, se jih veseli, saj mu dokazujejo, da je psihoterapevt, vendar pa niso deležne tiste pozornosti, kot zgoraj naštetih elementi terapije - telo, tokovi, izraz afektov. Reich je sicer že včasih, ko je že popolnoma spremenil svoj terapevtski stil in metodo, zatrjeval, da čisto brez analize karakterja ne gre. Neo-reichovci to za njim ponavljajo, vendar pa je redko kateri usposobljen v psihoanalitičnih veščinah, pa tudi sama usmeritev je taka - aktivna in "matter of fact", da za pravi, pasivni, psihoanalitični pristop ni prostora. Neo-reichovci se zato zatekajo k novejšim psihoterapevtskim tehnikam, kot so na primer gestalt terapija, rogerianska terapija, encounter tehnike ipd. Kakorkoli že, lahko ugotavljamo, da gre pri neo-reichovskih tehnikah za redukcijem na biološko funkcijo. In kaj je potem tisto, kar v konkretni (neo-reichovski) terapiji deluje?

¹¹ Glej W. Reich: Character Analysis, Vision Press, London, 1973.

Prva, temeljna in neizpodbitna ugotovitev je, da se klient zave svojega telesa, kar je, moramo priznati, velika sprememba, saj večina ljudi v naši civilizaciji sploh ni pozorna na svoje telo (pa čeprav ga časti, trenira, malikuje in joggira). Druga ugotovitev je, da doživi nekaj močnih izbruhov čustev, ki jih doslej ni poznal, izražal, kot da bi na njih pozabil. S tem v zvezi bo doživel nekaj močnih kataraktičnih trenutkov ob izbruhu jeze, sovraštva, žalosti, joka, veselja in hrepenenja. Doživel bo valovanja sladkih in toplih tokov po telesu, pa tudi krčev, telesne bolečine ipd. Doživel bo olajšanje, po nekaterih seansah se bo počutil kot prerojen. Gledal bo z drugimi očmi, zbistril se mu bo pogled, barve bodo bolj jasne in žive, nekaj trenutkov bo doživel, ko se mu bo zdelo, da je v prav intimnem stiku z naravo. Doživel bo trenutke, ko bo "izgubil" ego, ko se mu bo občutek jaza raztopil v preplavljanju občutkov enosti z drugim. Različnih občutkov, ki jih nudijo doživetja reichovske terapije, bi lahko našteali še, kar dobrih, kar slabih. Ob teh doživetjih se mu bodo obudili spomini na krivice, ki jih je v različnih obdobjih doživel, pa jih je "pozabil". Marsikateri spomin mu bo obudil, kot da se to dogaja tukaj in zdaj¹². Z vsem tem se mu bodo odprle različne možnosti za raziskovanje samega sebe, za sprehajanje po kanjonih zavednega in nezavednega. Ob teh dogodkih se mu bo zgodilo tudi marsikaj zdravilnega. Morda bo zmožgal nekaj novih moči, da si uredi neke probleme, ki jih prej ni mogel, lahko da mu bodo stvari padle skupaj tako, da bo prebrodil različne stiske, rešil konflikte itn...

In če se vse to pripisuje znotraj terapevtskega okvirja neki terapevtski akciji, vemo, da je prav tako pomembno za ureditev vsakdanjih personalnih problemov prav vključevanje v neko družbeno telo, ki se v tem primeru formira okoli te terapevtske aktivnosti.

Ob zgornjem personalno obarvanem opisu delovanja reichovske terapije, pa čeprav je njeno delovanje tako očarljivo in vznemirljivo, kot tudi privlačno za človeka, ki si želi psihičnih avantur, pa bi lahko še vedno zamerili (neo)reichovskemu pristopu biofunkcionalističen determinizem. Pristop k terapiji, gledan z vidika funkcij energetskega pretakanja in mišičnih blokov, vzpostavlja identiteto med telesnim in duševnim. Na svoji lastni ravni funkcioniranja je tudi upravičen, kritična točka tako zastavljenega delovanja pa je, da ima v pomenski ravni orgazem vlogo označevalnega absolutna, ki mu je vse drugo podrejeno. Psihična raven preneha imeti svojo avtonomnost delovanja in, če naj uporabim reichove izraze, od funkcionalne identitete in antiteze ostane samo še identiteta. In kjer v psihoanalizi kraljujeta edip in falos, v bioenergetski terapiji uraduje orgazem, energija, telo. S tem ko se vse zvede na telo, telo postane postvarjena entiteta. Če se psihoanaliza podvrže telesne tokove s psihičnimi reprezentacijami, si reichovska terapija podvrže psihične tokove s telesnimi. V tem smislu ne vidim nobene razlike, ki jo vzpostavlja Jacobi v Družbeni amneziji, med postvarjujočim delovanjem novih terapij (kamor sodijo tudi (neo)reichovske) in psihoanalitično edipalizacijo. V bistvu gre pri obeh za normalizacijske taktike oblasti. Razlika je zgolj v poudarku.

Če ima reichovska terapija torej to moč, da pri posamezniku sproži delovanja, ki uhajajo njegovi strukturi, ostane vprašanje, kje se zopet ujamejo. Po mojem mnenju je ravno aparat terapevtskih šol (kar je tu mišljeno tudi zelo konkretno) tisti, ki ima sredstva za njihovo ponovno zajetje. Preprosto, terapevtska šola da na

¹² Plastično obujanje spominov gre véasih tako daleč kot rojstvo. Véasih se spominja samo telo. Pri podoživljanju rojstva so pri nekaterih zasledili tudi take reflekse, ki jih imajo samo novorojenčki, kasneje pa ugasnejo.

razpolago svojim privržencem aparat poimenovanja novih dogodkov. Če privrženca (lahko rečemo tudi klienta, vendar se ne smemo slepiti, da gre samo za pogodbeno razmerje - jaz tebi denar - ti meni terapijo) reichove šole nekje zaščemi, začuti toploto, mravljinca ali doživi tudi kaj bolj dramatičnega, si bo lahko rekel: "To je energija." Če se mu bodo v življenju stvari zakomplicirale, če so bo s kom skregal, bo lahko zamahnil z roko in rekel: "To je del mojega terapevtskega procesa, terapevtska reakcija."

Mišični bloki, ki so se v toku terapije sprostiti, so se transponirali na delovanje terapevtskega telesa. Mišični oklep je zamenjal socialni oklep. Posameznike lahko giblje bolj prosto, vendar znotraj meja, ki mu jih narekuje terapevtska dejavnost.

ORGON

Orgon (iz organizem, organsko, orgazem) je ime, ki ga je Reich dal obliki energije, ki jo je odkril konec 30-tih let. Lahko bi sklepali, da je orgon nekakšna metafora, podobna libidu, nekakšen skupni princip delovanja različnih bioloških energij, tokov, skupni imenovalac funkcionalne identitete živih stvari. Pa je več kot to. Je tudi hipoteza, narejena na podlagi trdnih opazovanj in eksperimentov. Več teh eksperimentov je tudi za današnji čas presenetljivih in dejstvo je, da jih Reichova hipoteza še najbolj razlaga. Kot pri vseh energijah, tudi tu ostaneta zgolj hipoteza, ki jo lahko dokazujemo preko učinkov. Tukaj imam namen na kratko in površno prikazati nastanek te Reichove teorije in jo ilustrirati z nekaterimi poskusi in opazovanji.

Reich je prišel do odkritja orgona, ko je proučeval električne potenciale živih bitij. Kajti menil je, da je orgazem predvsem električni proces. Ko je z meritvami potencialov kože potrdil svojo hipotezo o funkcionalni identiteti spolnosti in tesnobe, je hotel podobne meritve izvajati tudi na enoceličarjih. Do prodora na novo področje je prišlo, ko si je postavil naivno vprašanje, kako priti do enoceličarjev. Iz osnovne šole vemo, da so to naredi tako, da se namoči seno. V senu naj bi bile ciste enoceličarjev, ki se v ugodnih pogojih odpro in enoceličarji oživijo. Bolj natančno opazovanje pa je pokazalo, da se enoceličarji ne razvijajo iz cist, pač pa da se iz v vodi razpadajoče snovi oblikujejo mešički (žepki), ki se gibljejo podobno kot živa bitja in se kasneje organizirajo v enocelični organizem. Pokazalo se je tudi, da sterilizacija sena v določenih pogojih ne samo da ne onemogoči tega procesa, ampak ga celo pospeši. Reich je prišel do podobnih rezultatov tudi z drugimi snovmi (npr. z železnimi opilki, premogom), tudi s takimi, ki imajo anorgansko sestavo. Mešičke, ki nastanejo pri razpadanju snovi, je poimenoval bione. Bioni predstavljajo nekakšen vmesni člen med živo in neživo snovjo. To pa ima seveda svoje implikacije glede vprašanja biogeneze.

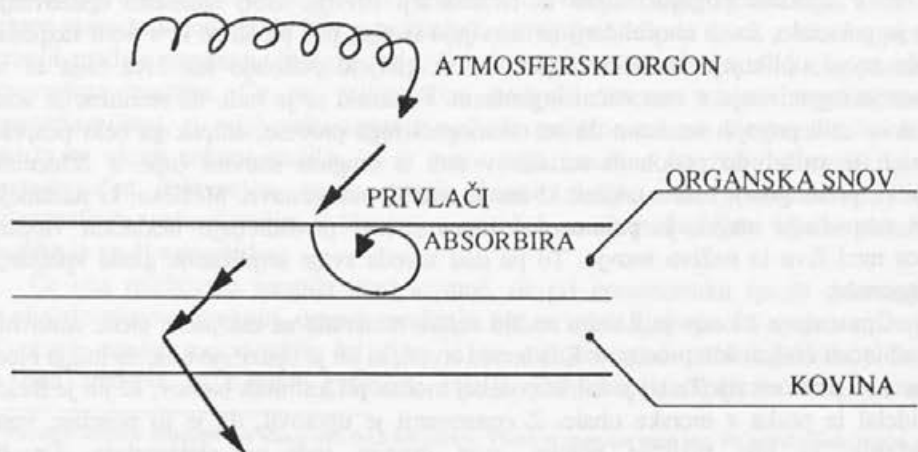
Opazovanje bionov je Reichu nudilo veliko materiala za zaključke glede osnovnih značilnosti življenjskih procesov. Ena izmed stvari, ki jih je opazil, je bila, da imajo bioni poseben plavkast sij. Ta sij je bil še posebej močen pri kulturah bionov, ki jih je Reich pridelal iz peska z morske obale. Z opazovanji je ugotovil, da je to posebne vrste žarčenje, ki ima različne učinke, med drugim tudi na elektroskop. Da bi

eksperimentiranje z elektroskopom lažje kontroliral, je v temni sobi zgradil Faradejevo kletko, ki naj bi ščitila eksperimentalno polje pred elektrostatičnimi vplivi iz atmosfere. Stranski učinek tega eksperimenta je bil zopet pomembnejši od načrtovanega. V temnem prostoru je bilo videti, da je sevanje prisotno v atmosferi tudi takrat, ko v okolici ni posebnega vira (bionov). Reichov sklep na podlagi tega in drugih opazovanj je bil, da je opazoval sevanje nove vrste energije, ki naj bi bila vseprisotna in značilna predvsem za živa bitja. Sledila je še vrsta drugih eksperimentov, s katerimi si je prizadeval pojasniti delovanje te energije in fenomenov, vezanih na njo. Reich je trdil, da je učinke organske energije moč opazovati vizualno, da se njeno prisotnost da dokazati preko toplotnih učinkov, z geigerjevim števcem in z elektroskopom. Nekateri njegovi eksperimenti so imeli prav neverjetne učinke. Neverjetne v smislu, da se jih z obstoječimi teorijami ne da razložiti in da opozarjajo na pojave, ki jih naš mehanistični in racionalistični um ne more dojeti in se jim raje izogne. Zunaj okvirov tega eseja bi bilo, da bi se tukaj lotili bolj podrobnega opisa in ovrednotenja Reichovih odkritij. Zato se bomo omejili na kratek prikaz delovanja njegovega najbolj znanega stroja - organskega akumulatorja.

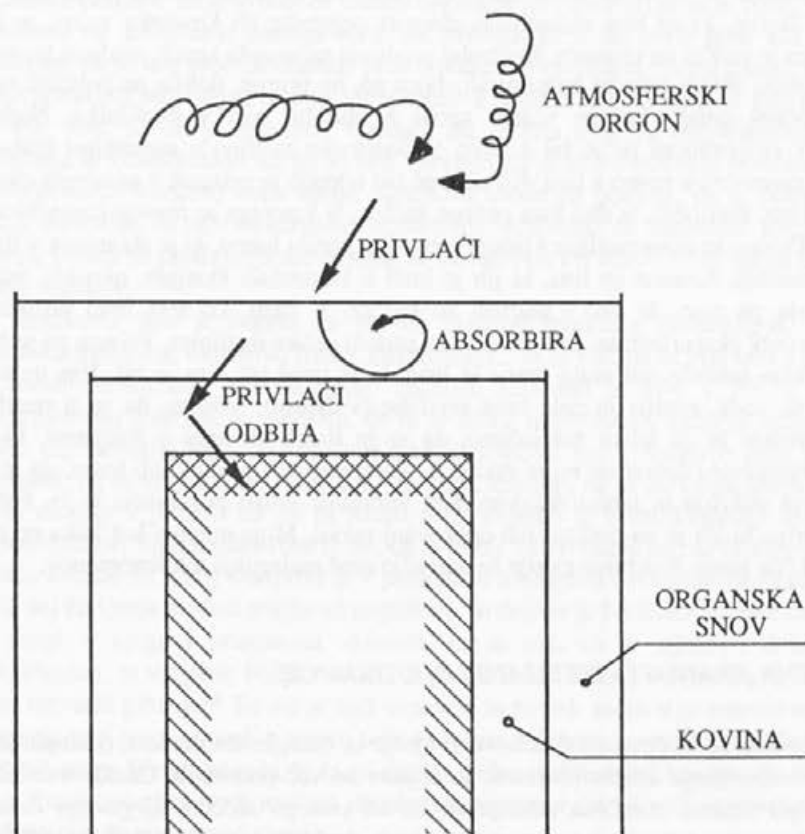
ORGONSKI AKUMULATOR

Orgonski akumulator je pravzaprav zelo preprosta stvar, tako zelo preprosta v dobi zapletenih strojev, da nujno napeljuje na misel, da je vmes neka vrsta prevare, ali pa začudenje, da se tega ni pred Reichom nihče domislil. Gre namreč za preprosto škatljo, katere edina posebnost je, da je z zunanje strani obložena z organsko snovjo (npr. les, vata, volna, baje pa dajejo še boljši učinek sintetične snovi, kot npr. polivinil, steklena volna), na notranji strani pa je obložena s kovino (najboljše učinke daje galvanizirano jeklo). Reichova teorija, kako ta škatlja deluje, je približno takale:

Organski material ima lastnost, da privlači in absorbira orgonsko energijo, kovina pa hkrati privlači in odbija. Če ju kombiniramo, pride na kovinski strani do bolj izraženega orgonskega sevanja.

Če pa prostor zapremo, dobimo pojačano polje organske koncentracije.

Kot vidimo, je izraz akumulator morda zgrešen, kajti funkcija Reichove naprave ni v akumulaciji energije, ampak v koncentraciji oz. kondenzaciji sevanja, ki tudi sicer obstaja v atmosferi.

Do človeškega organizma se prenese energija s sintropičnim učinkom. Organska energija se namreč obnaša nasprotno drugemu zakonu termodinamike. Se pravi, da dva organotska sistema ne težita k ravnotežju, temveč obratno - močnejši sistem "srka" energijo iz šibkejšega. Se pravi, četudi je koncentracija orgona v akumulatorju močnejša kot v atmosferi, je še vedno mnogo manjša kot v človeškem organizmu. Človeški organizem, ko sede v akumulator, po principu obrnjenega drugega zakona termodinamike črpa iz zgoščene organske atmosfere.

Učinek organskega akumulatorja na človeški organizem je na splošno blagodejen. Sedenje v akumulatorju vzbuja parasimpatično delovanje AŽS, se pravi, sprošča (mirejši pulz, stimulira prebavo, mišični tonus, poviša se temperatura, in.). Včasih se pojavijo tudi občutki "mravljincev", slabotnega utripanja, ščemenja ipd., kar naj bi bila posledica energetskih tokov v telesu.

Organski akumulator ima še druge učinke, ki niso vezani na človeški organizem. Med njimi je tudi ta, da se znotraj škatlje rahlo zviša temperatura (cca 1°C). Zelo

ilustrativni pa so eksperimenti, ki jih je izvedel 1976 v Rimu Gabriele Aronica¹³. V organske škatlje je spravljal razne sadeže, zelenjavo in jajca. Hkrati pa je imel še kontrolne škatlje, ki so bile sestavljene samo iz organske ali kovinske snovi, te iste predmete pa je puščal na prostem. Kontrolni predmeti so seveda zgnili, medtem ko so se tisti v organski škatlji nekako balzamirali. Jajca so, na primer, dobila na površini neke vrste varovalni emajl, kot se včasih zgodi z ubitimi jajci v hladilniku. Najbolj presenetljiv eksperiment pa je bil z neko sredozemsko rastlino z mesnatimi listi. Ta rastlina se razmnožuje ravno z listi. Ko namreč list odpade in pristane v ugodnem okolju (zemlja, vlaga, svetloba), iz dna lista požene kalček, iz katerega se razvije koreninica in poganjek. Predno se nova rastlinica prime v zemljo, porabi hrano, ki je shranjena v listu. Pri eksperimentu Aronice so listi, ki jih je imel v kontrolnih škatljah, oveneli, listi v akumulatorju pa niso, še več - pognali so kalčke. V času, ko sem imel priložnost opazovati potek eksperimenta, so bile to že za pedenj velike rastlinice. Pri tem pa je bilo videti, da niso izrabile niti malo hrane iz lista, ki je ostal tak, kot je bil. Vse to se je zgodilo brez vode, zemlje in celo brez svetlobe (v škatlji). Mislim, da so ti rezultati dovolj zgovorni in da lahko zaključimo, da se je Reich ukvarjal s fenomeni, ki jih obstoječi znanstveni aparat ne more razložiti. Torej naj rečem, da kljub temu, da je bil nor, njegova odkritja in izumi delujejo. Kot vprašanje lahko postavimo le to, koliko veljajo teorije, ki jih je na podlagi teh opazovanj razvil. Moje mnenje kot laika na tem področju je, da imajo Reichove teorije še največjo moč razlaganja teh fenomenov.

DEVIANTNA ZNANOST - IZTIRJANJE IN UTIRJANJE

Rdeča nit, ki se vleče skozi Reichovo življenje in delo, je deviantnost, odstopanje od norm, od uveljavljanje družbenih resnic in dejstev na več področjih. Četudi smo lahko opazovali pri Reichu določena odstopanja že od samega začetka njegovega dela (v okviru psihoanalize vztrajanje na spornih teorijah, druženja z marksizmom in politiko), pa lahko vidimo, da je nadaljevanje poti pomenilo progresivno družbeno izolacijo kot tudi večanje bizarnosti vsebine njegovega dela. Krog njegovih sodelavcev se je manjšal (sicer v valovih, pa vendar), da bi na koncu, po nekem tveganem eksperimentu o učinkih organske energije na jedrsko, ki je popolnoma razsul skupino tistih sodelavcev, ki so z njim vztrajali, ostal popolnoma sam. Ni naključje, da je umrl v zaporu, kamor je prišel, ker ni hotel upoštevati odloka sodišča o prepovedi razširjanja organskih akumulatorjev in torej omejevanja njegovega dela. Sodišču se ni hotel ukloniti z norim in genialnim argumentom, češ, da je njegovo delo lahko predmet le znanstvenega presojanja, ne pa juridičnega.

Reichova deviantnost je bila deviantnost s substanco. Vedno je lahko ohranil svoj prav. Substanca neke deviantnosti je bila od samega začetka v njegovem terapevtskem delu, ki mu je potrejevalo njegove teorije (kot tudi prinašalo sredstva za financiranje raziskav). To, da terapevtska praksa potrjuje teorijo neke terapevtske šole, je prejkone zakonitost, vendar je treba poudariti, da je bil Reich verjetno nadpovprečno cenjen in uspešen tudi v okviru vsakodnevnne pragmatike. Nadalje je snov za substanco svoje

¹³ Za eksperimente sem izvedel iz prve roke in imel priložnost opazovati učinke. Pozneje pa sem izvedel, da so bili rezultati objavljeni v prvi številki reichovske revije "Pulsazione" v Rimu.

deviantnosti oz. svojega prava črpal iz svojega družbenega angažiranja na področju seksualne politike. Stotine tisočev članov organizacije (sex-Pol), ki jo je vodil, je verjetno argument za definiranje samega sebe kot nekoga, ki je na pravi poti. Ko je bil bolj osamljen, pa so mu svoj (deviantni) prav dokazovali biofizični eksperimenti. Ti mu niso samo pomagali proizvajati teorijo, ampak znova potrditi tiste, ki jih je že prej proizvedel.

Ne vem, ali se je smiselno vprašati, ali je bila njegova ustvarjalnost posledica izobčenja in osamljenosti ali pa je bilo obratno, da je bilo izobčenje posledica njegove ustvarjalnosti. Verjetno velja oboje. Reichova usoda pa potrjuje, da je potrebno ostati zunaj normalne in normalizirajoče znanstvene skupnosti in osrednjih tokov misli in znanja, če naj bo produkcija ustvarjalna in inovativna. Pri Reichovem opusu najdemo za to več vzrokov.

Reichovo delo je segalo na preveč različnih področij (psihologija, psihiatrija, somatska medicina, biologija, fizika, astronomija... in še več, da bi bilo lahko prebavljivo za enodimenzionalno, specializirano znanost. Izražano je bilo v jeziku, ki je tuj znanstvenemu jezikovnemu aparatu, da bi se lahko integriralo v znanost njegovega časa (kako naj empatija služi fizikalnemu raziskovanju,?! npr.). Njegovo delo je res tako odtrgano, da se verjetno bolj smiselno vprašati, kako to, da je od njega sploh kaj ostalo, da ni utonilo v pozabo ter da ni Reich ostal zapisan le v enciklopediji mrtvih norih znanstvenikov. En del odgovora bi bil, da le ni bil toliko osamljen, da bi njegova smrt ne pustila ničesar za seboj. Nasproti in v paradoksu z njegovo deviantno izoliranostjo je bil večji del življenja močno družbeno angažiran. In čeprav je bil Reich močna osebnost, da so drugi v njegovi prisotnosti zbledeli, in se zdi, da je njegovo delo pretežno individualno, je verjetno bližje resnici, da je bil Reich vedno v skupini, da si je vedno hotel ustvariti gibanje¹⁴. To mu je tudi uspevalo in na nek način si je ustvaril apostole, ki so po njegovi smrti ponesli njegovo besedo v svet. Verjetno na področju psihoterapije ni nikogar, razen Freuda seveda, ki bi ga sledilo toliko različnih šol kot Reicha. To pa kaže, da je Reich ustvarjal sredi močnih skupinskih procesov (in jih tudi sam ustvarjal), ki se iztekajo tudi še po njegovi smrti.

Hipoteza, razširjena med njegovimi privrženci, je, da je bil Reich pred svojim časom. Čeprav se nekatere njegove teme pojavljajo danes brez kontraverzij, ki so jih povzročile v času svojega nastanka, tudi ne da bi se posredno ali neposredno sklicevale na Reicha (npr. psihosomatski vidiki raka, sintropija energije itn.), pa sem mnenja, da zgornja hipoteza ne drži povsem. Reich je bil res otrok svoje dobe, hkrati pa je izstopil iz strukture, ki jo je le-ta obvladovala. Res je tudi, da sta se tematika in struktura znanosti 30 let po njegovi smrti spremenili, vendar pa ne toliko in tako, da bi lahko integrirali v svojo strukturo Reichov opus v celoti. Kar je danes Reichovega integrirano v znanosti (ali v njeno obrobje), so samo drobcji. In pomembno je, kaj so storili tisti, ki so dele Reichovega opusa pripeljali spet nazaj, da bi ustrezali trenutku.

Če pogledamo, kaj je danes od Reicha ostalo, bomo našli tri večja in ločena področja. Na Reicha se sklicujejo na področju družboslovja (freudomarksizem), na področju psihoterapije in na področju obrobnih, para-znanosti. Na vsakem področju se sklicujejo na Reicha iz posameznega obdobja in na posamezen segment njegovega opusa. In na vsakem od teh področij je potrebno sklicevanje na Reicha vnesti v

¹⁴ V čemer se razlikuje od Fenichela, s katerim sta vrsto let delila usodo začetnikov levičarske psihoanalize. Ta se je poznaje enkapsuliral v krožku skupine somišljenikov in tako prikrito deloval, da je do Jacobijeve knjige ostal praktično pozabljen. Videti R. Jacoby: Potiskivanje psihoanalize, SIC, Beograd, 1986.

strukturo danih razmerij družbene moči. Reichovi "nasledniki" počnejo bolj uspešno natanko tisto, kar je počel Reich, pa mu ni uspelo. Reichov način, kako nasprotovati tendencam, da bi njegovo produkcijo odneslo, je bilo z vokvirjanjem v znanosti, še posebej v medicinski model. Reich je do konca, pa čeprav ne povsem uspešno, gradil na primatu abstraktne avtoritete znanosti in na strukturiranju svojega predmeta dela na način medicinskega modela. Na koncu ga je to pripeljalo do položaja, ko je mogoče razumeti, da bi bili predmet njegovega zdravljenja celo človeštvo ali celo planet. Pobegi iz utirjenj normalnega dajejo veliko moči. Vendar pa se ta moč znotraj okvirja, ki si ga je Reich definiral, interpretira kot omnipotentnost. Ta interpretacija pa nujno nosi impotenciranje zajetega ubežnika. In tako se iztirjenost, vrnjena v subjektiviziran odnos, izkaže za paranojo, četudi je ta kruto realna (Reichova borba s čustveno kugo). V nihanju med vtirjenem in iztirjenjem leži tudi moč in nemoč WR.

In če Reichu ni uspelo obdržati svoje ladje v mirnih vodah z vztrajanjem pri medicinskem modelu, je to uspelo neo-reichovcem. S tem, da so se usmerili v tržišče novih terapij. Še toliko lažje, ker dandanes psihoterapija ne pomeni prodajanje uslug, ampak robe. Človek od terapije pričakuje, da bo dobil (za denar) svoja čustva, izraz, telo, spoznanje, zdravje, edipa ipd. Podobno velja za para-znanstvene prakse (še zlasti na področju medicine), ki se tudi včasih sklicujejo na Reicha. Pri vsem tem tako vmestitev omogoča ravno redukcija na eno. To eno postane blago oz. menjalna vrednost nekega dogodka. Tako Reichovske prakse nihajo med postvarjeno eksistenco na tržišču in med kolektivnim izrazom, ki ga omogoča reichovsko telo. Zdi se, kot da prva tendenca prevladuje.